

Нормативна база

- [Конституція України](#)
- [Закон України "Про освіту"](#)
- [Закон України "Про повну загальну середню освіту"](#)
- [Положення про індивідуальну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України 12 січня 2016 року № 8](#)
- [Наказ Міністерства освіти і науки України від 07 грудня 2018 року № 1369 "Про затвердження порядку проведення державної підсумкової атестації"](#)
- [Наказ Міністерства освіти і науки України від 14.06.2016 № 667 "Про затвердження Переліку уповноважених закладів вищої та фахової передвищої освіти"](#)
- [Наказ Міністерства освіти і науки України від 19.05.2016 № 537 "Про затвердження Порядку проходження атестації для визнання здобутих кваліфікацій, результатів навчання та періодів навчання в системі вищої освіти, здобутих на тимчасово окупованій території України після 20 лютого 2014 року"](#)

Увага!!! З 24 лютого 2022 року, відповідно до [Закону України "Про правовий режим воєнного стану"](#), в Україні введено **режим воєнного стану!** Організація освітнього процесу, тривалість навчального року, підсумкове оцінювання, переведення учнів на наступний рік навчання і видача документів про здобуття освіти в умовах воєнного стану закріплено в [Методичних рекомендаціях щодо окремих питань завершення 2021/2022 навчального року, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 01 квітня 2022 року № 290](#).

Для осіб, які завершили навчання на тимчасово окупованих територіях та не мають документа про здобуття базової середньої або повної загальної середньої освіти, що визнається Україною, встановлений окремий порядок отримання документів про освіту шляхом проходження річного оцінювання та державної підсумкової атестації за екстернатною формою здобуття освіти відповідно до [Наказу Міністерства освіти і науки України від 19.05.2016 № 537](#).

Загальні положення

[Стаття 53 Конституції України](#) гарантує право кожного на освіту.

Повна загальна середня освіта є обов'язковою.

Відповідно до [статті 4 Закону України «Про повну загальну середню освіту»](#) повна загальна середня освіта може здобуватися за очною (денною), дистанційною, мережевою, екстернатною, сімейною (домашньою) формами чи формою педагогічного патронажу, а також за очною (вечірньою), заочною формами (на рівнях базової та профільної середньої освіти). Профільна середня освіта професійного спрямування може здобуватися за дуальною формою здобуття освіти.

Екстернатна форма здобуття освіти (екстернат) - це спосіб організації навчання здобувачів освіти, за яким освітня програма повністю засвоюється здобувачем самостійно, а оцінювання результатів навчання та присудження освітньої кваліфікації здійснюються відповідно до законодавства (частина шоста статті 9 [Закону України "Про освіту"](#)).

Хто може навчатися екстернатом

Екстернат може організовуватися для осіб, які:

1. із поважних причин (стан здоров'я, збройний конфлікт, проживання (перебування) за кордоном (для громадян України), на неконтрольованій території або на території населених пунктів на лінії зіткнення, території, на якій встановлено режим надзвичайної ситуації або режим надзвичайного стану тощо) не можуть відвідувати навчальні заняття в закладі освіти або не можуть пройти річне оцінювання;
2. не завершили здобуття певного рівня повної загальної середньої освіти в закладі освіти та/або не мають результатів річного оцінювання з окремих навчальних предметів та/або атестації;
3. є громадянами України, які здобували або здобувають повну загальну середню освіту за кордоном (в закладах освіти інших країн);
4. є іноземцями, особами без громадянства, які постійно проживають чи тимчасово перебувають в Україні, у тому числі біженцями, особами, яким надано тимчасовий чи додатковий захист в Україні, та особами, які звернулися із заявою про визнання біженцем або про надання додаткового чи тимчасового захисту, особами, які утримуються в пунктах тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства;
5. прискорено опанували або бажають прискорено опанувати зміст навчальних предметів одного або декількох класів (рівнів повної загальної середньої освіти);
6. самостійно опанували або бажають самостійно опанувати зміст окремих навчальних предметів за певний клас;
7. засуджені до довічного позбавлення волі;
8. є іноземцями і постійно проживають за кордоном, але бажають здобути освіту в приватних закладах освіти України (пункт 1 розділу II [Положенням про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2016 року № 8](#) (далі - Положення)).

Здобуття загальної середньої освіти за екстернатною формою не обмежується віком.

Екстерном є особа (незалежно від віку), зарахована (переведена) на екстернат для:

- самостійного засвоєння освітньої програми протягом навчального року та проходження річного оцінювання та/або атестації;
- проходження лише річного оцінювання та/або атестації.

Зарахування на екстернат та проходження навчального процесу

Для зарахування (переведення) на екстернат до закладу освіти подається **заява**, в якій зазначається одна з вищезазначених підстав обрання такої форми навчання та додається(ються) відповідний(і) документ(и), що підтверджує(ють) наявність такої підстави (крім підстав, зазначених у пунктах 5, 6) (пункт 3 розділу II [Положенням](#)).

Хто може звернутися

Заяву про зарахування на екстернат може особисто подати неповнолітня особа, яка виїхала із неконтрольованої території або з населеного пункту на лінії зіткнення в супроводі родичів або будь-яких інших повнолітніх осіб, які не є її законними представниками.

Особи, які проживають на неконтрольованій території або території населених пунктів на лінії зіткнення, території, на якій встановлено режим надзвичайної ситуації або режим надзвичайного стану, можуть подати скановану копію заяви будь-якими засобами зв'язку (факсом, електронною поштою тощо).

Особи, зазначені у підпунктах 2, 6 пункту 1 розділу II Положення, зазначають у заяві навчальні предмети, з яких необхідно пройти річне оцінювання та/або атестацію екстерном.

Зарахування особи, яка не має документів (копій документів), що підтверджують наявність попередньо здобутого рівня освіти або результатів оцінювання, здійснюється після оцінювання її результатів навчання за певний клас (рівень повної загальної середньої освіти). Оцінювання проводить заклад освіти, в якому організовується екстернат, на підставі заяви (за формою згідно з додатком 1 до цього Положення) особи, яка подавала заяву про зарахування (переведення) на екстернат.

Для проведення оцінювання **наказом** керівника закладу освіти створюється комісія, затверджується її склад (голова та члени комісії), а також графік проведення оцінювання та перелік завдань з навчальних предметів. **Протокол оцінювання результатів навчання** складається за формою згідно з додатком 2 до Положення (далі - протокол оцінювання).

Для осіб, які бажають самостійно опанувати зміст окремих навчальних предметів (відповідно до підпункту 6 пункту 1 розділу II Положення), екстернат може організовуватися в поєднанні з однією з інституційних форм, сімейною (домашньою) формою, педагогічним патронажем. Таке поєднання здійснюється без переведення здобувача освіти на екстернат, на підставі особистої заяви повнолітнього здобувача освіти або одного з батьків, інших законних представників (за формою згідно з додатком 3 до цього Положення).

Проведення оцінювання

Екстерни складають річне оцінювання та атестацію.

Річне оцінювання проводиться, як правило, до закінчення навчального року з усіх навчальних предметів, обов'язкових для вивчення відповідно до освітньої програми.

Результати річного оцінювання оформлюються протоколом оцінювання.

Для екстернів, які здобували або здобувають повну загальну середню освіту за кордоном, а також для осіб, які проживали чи проживають на неконтрольованій території або на території населених пунктів на лінії зіткнення, території, на якій встановлено режим надзвичайної ситуації або режим надзвичайного стану, оцінювання може проводитися протягом усього навчального року.

Увага! Протягом одного навчального року екстерн може пройти оцінювання за один або кілька класів у межах одного або декількох рівнів повної загальної середньої освіти.

Екстерни, які здобували або здобувають повну загальну середню освіту за кордоном, для отримання відповідних документів про освіту проходять річне оцінювання та атестацію відповідно до законодавства.

Екстерни, які проживають або проживали на неконтрольованій території або території населених пунктів на лінії зіткнення, можуть одночасно пройти атестацію за рівні базової та профільної середньої освіти. У такому випадку оцінювання здійснюється у такий спосіб:

- за рівень базової середньої освіти результати річного оцінювання визначаються відповідно до освітньої декларації та зазначаються у додатку до відповідного документа про освіту як результати атестації з відповідних навчальних предметів (освітня декларація заповнюється екстерном за формою згідно з [додатком 4 до Положення](#) без зазначення навчальних предметів «Українська мова», «Українська література», «Історія України», «Географія», «Основи правознавства», «Захист України»);
- за рівень профільної загальної середньої освіти екстерни складають річне оцінювання та атестацію на загальних підставах.

Права екстерна:

1. отримувати необхідні консультації педагогічних працівників в межах навчального часу;
2. безкоштовно користуватися підручниками, навчальними посібниками та іншою літературою бібліотечного фонду;
3. брати участь у зовнішньому незалежному оцінюванні на загальних підставах;
4. відвідувати практичні та лабораторні заняття для отримання практичних навичок;
5. брати участь в олімпіадах і конкурсах.

Особливості отримання документів про базову середню освіту або повну загальну середню освіту мешканцями тимчасово окупованих територій шляхом проходження річного оцінювання та державної підсумкової атестації за екстернатною формою здобуття освіти

Це питання врегульоване [Наказом Міністерства освіти і науки України від 19.05.2016 № 537 “Про затвердження Порядку проходження атестації для визнання здобутих кваліфікацій, результатів навчання та періодів навчання в системі вищої освіти, здобутих на тимчасово окупованій території України після 20 лютого 2014 року”](#)

Документи про освіту (освітні документи), видані на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим, міста Севастополя та окремих районів Донецької та Луганської областей, не визнаються.

Організацію роботи із заявниками для отримання документів про базову середню освіту або повну загальну середню освіту здійснюють Центри при закладах вищої та фахової передвищої освіти, перелік яких затверджений [Наказом Міністерства освіти і науки України від 14.06.2016 № 667 “Про затвердження Переліку уповноважених закладів вищої та фахової передвищої освіти”](#).

- освітній центр «Крим-Україна» (для заявників з тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та м. Севастополь);
- освітні центри «Донбас-Україна» (для заявників з тимчасово окупованої території окремих районів Донецької та Луганської областей або території населених пунктів на лінії зіткнення, в містах, де здійснюють освітню діяльність заклади вищої або фахової передвищої освіти).

Центри:

- надають консультації та сприяють в оформленні декларації заявника;
- забезпечують консультування заявника щодо річного оцінювання (зразки тестових завдань, онлайн курсів, очних консультацій тощо);
- сприяють проведенню річного оцінювання та державної підсумкової атестації заявника з української мови та історії України, видачі йому документів державного зразка про базову середню освіту або повну загальну середню освіту (відповідальний - уповноважений заклад загальної середньої освіти);
- організують оформлення документів заявника як вступника, проведення вступного випробування (вступних випробувань) до закладу освіти (з обов'язковою особистою участю заявника) та (в разі проходження конкурсного відбору) надання рекомендації для вступу до закладів вищої або фахової передвищої освіти (відповідальний - базовий заклад освіти), до закладів професійної (професійно-технічної) освіти;
- сприяють поселенню заявника на час проходження річного оцінювання, державної підсумкової атестації та проведення вступного випробування до гуртожитку закладу освіти;
- сприяють отриманню заявником документів, що посвідчують особу;
- забезпечують консультування заявника щодо можливості навчання на підготовчих курсах.

Центри працюють з 07 червня до 24 вересня.

Заявники для отримання документів про базову середню освіту або повну загальну середню освіту, необхідних для здобуття вищої, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти, проходять річне оцінювання та державну підсумкову атестацію за екстернатною формою здобуття освіти в уповноважених закладах загальної середньої освіти.

Зарахування заявників на екстернатну форму здобуття освіти здійснюється згідно з наказом його керівника та за:

- заявою (для повнолітніх заявників), а за відсутності документа, що посвідчує особу подається свідоцтво про народження;
- заявою батьків (одного з батьків) або інших законних представників (для неповнолітніх заявників).

Заяву про зарахування на екстернат може подати неповнолітня особа у супроводі родичів або будь-яких інших повнолітніх осіб, які не є її законними представниками. Під час подання заяви заявник пред'являє особисто документ, що посвідчує особу, у разі його відсутності - свідоцтво про народження.

До заяви, поданої в паперовій формі, заявник додає декларацію з вклеєною до неї фотокарткою.

Заявник має право додати до декларації, у тому числі шляхом надсилання електронною поштою, інші матеріали (у паперовому вигляді або у форматі цифрових зображень), які можуть прямо чи опосередковано підтверджувати наведену в декларації інформацію.

Посадова особа уповноваженого закладу загальної середньої освіти робить копії з оригіналів поданих документів та завіряє їх в установленому порядку. Оригінали документів повертаються заявнику.

Річне оцінювання та державна підсумкова атестація заявників, зарахованих на екстернатну форму здобуття освіти до випускних 9, 11-тих класів, проводиться на наступний день після отримання заяви або в інші строки, визначені заявником (його законним представником) у заяві про зарахування на екстернатну форму здобуття освіти, але не раніше дати початку роботи Центрів і не пізніше трьох днів до дати завершення роботи Центрів.

Заявники, які не мають свідоцтва про базову середню освіту та зараховані на екстернатну форму здобуття освіти до 11 класу, мають право одночасно пройти атестацію екстерном за курс базової середньої освіти та повної загальної середньої освіти.

Результати річного оцінювання з навчальних предметів визначаються посадовою особою уповноваженого закладу загальної середньої освіти відповідно до декларації та зазначаються в додатку до документа про загальну середню освіту як «атестований». Результати річного оцінювання з української мови та історії України визначаються відповідно до результатів державної підсумкової атестації з цих предметів та зазначаються у додатку до документа про загальну середню освіту. Середній бал документа про освіту розраховується як середній бал результатів державної підсумкової атестації.

Заявник має право впродовж наступного навчального року пройти річне оцінювання у порядку, визначеному розділом II Положення про індивідуальну форму здобуття повної загальної середньої освіти. При цьому заявникові видається новий додаток до документа про повну загальну середню освіту.

Державна підсумкова атестація заявників здійснюється в уповноваженому закладі загальної середньої освіти з української мови та історії України відповідно до Порядку проведення державної підсумкової атестації,

затвердженого [наказом Міністерства освіти і науки України від 07 грудня 2018 року № 1369](#). Після успішного проходження річного оцінювання та державної підсумкової атестації уповноважений заклад загальної середньої освіти видає заявникові довідку про успішне проходження річного оцінювання та державної підсумкової атестації та замовляє заявникові відповідний документ про базову середню освіту або повну загальну середню освіту та після отримання від відповідного органу управління освітою видає його заявникові.